

Es de la Libr^a de S. Miguel de los Reyes.
Lit. B. Nr. 4. n. 39.

La Biblioteca Valenciana compleix vint-i-cinc anys

La Biblioteca Valenciana és la institució encarregada de vetllar per la conservació del patrimoni documental i bibliogràfic amb l'objectiu de preservar la memòria històrica i cultural del poble valencià. Actualment té la seua seu al Monestir de Sant Miquel dels Reis, un edifici que acull entre els seus murs un valuós i incalculable llegat al servei de la cultura valenciana.

La Biblioteca Valenciana es va crear fa ara vint-i-cinc anys mitjançant el Decret 5/1985, del Consell de la Generalitat Valenciana. No obstant això, els seus orígens es retrotrauen a la generosa donació de la biblioteca particular de Nicolau Primitiu per part dels seus hereus el 1979, ja que antecedents com la Biblioteca del País Valencià (creada el 1937 per un decret del Consell Provincial de València, a proposta del conseller de Cultura, Francesc Bosch Morata) mai van arribar a quallar.

Per mitjà del Reial Decret 1.032/1978, de 14 d'abril, es va acceptar la donació a l'Estat d'una col·lecció de llibres composta per exemplars incunables, rars i edicions dels segles XVI, XVII i XVIII, integrants tots del Patrimoni Històric Espanyol, perquè s'instal·lara en una biblioteca denominada «Nicolau Primitiu» a la ciutat de València. Així mateix, els donants autoritzaven el Ministeri de Cultura perquè transmetera la propietat i l'administració de l'objecte de la donació si s'arribava a constituir «un organisme polític o administratiu de caràcter regional amb el nom de mancomunitat, generalitat o una altra de semblant».

Mitjançant l'Ordre de 20 de febrer de 1979, del Ministeri de Cultura, es va constituir una biblioteca pública per al servei de la cultura valenciana, amb la denominació «Nicolau Primitiu», en la Biblioteca Pública Provincial de l'Estat a València.

Després de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana el 1982, el Ministeri de Cultura va considerar d'interés general la transmissió dels fons bibliogràfics de la Biblioteca Nicolau Primitiu a la Generalitat valenciana. Aquesta transmissió es va materialitzar en el Reial Decret 846/1986.

Aquesta biblioteca, d'incalculable valor, resumeix els principis bàsics d'una biblioteca nacional en reunir obres d'autor valencià, temàtica valenciana o produïdes a la

L'edifici posseeix vint sales de dipòsit dotades d'armaris compactes, que suposen un total de 3.600 m² d'emmagatzematge i de 15.645 metres lineals de prestatgeries.

Comunitat Valenciana, i va bastir els fonaments sobre els quals s'ha dreçat l'actual Biblioteca Valenciana.

A aquesta donació inicial se n'hi han incorporades moltes altres que han enriquit i completat aquests importants fons, a més dels ingressos procedents del Dipòsit Legal i de les compres realitzades per la institució mateix.

La publicació del Decret 5/1985 suposa una fita important, ja que des d'aqueix moment es disposa de la norma que regula l'existència de la Biblioteca Valenciana i en queden definits els fins i les funcions.

La Biblioteca Valenciana es crea, per tant, com a centre superior bibliotecari de la Generalitat i dipòsit bibliogràfic bàsic de la Comunitat Valenciana, dependent de la conselleria competent en matèria de cultura.

La Biblioteca va ser ubicada inicialment, mentre es buscava una seu definitiva, al mateix edifici que la Biblioteca Pública Provincial de València.

L'any 2000 va marcar una inflexió en el desenvolupament de la Biblioteca Valenciana, ja que se'n va inaugurar la seu actual al monestir de Sant Miquel dels Reis, després de nombrosos intents per ubicar-la a edificis històrics valencians, com l'asil de Sant Joan Baptista, el convent del Carme i, fins i tot en un primer moment, al monestir de Sant Miquel dels Reis mateix, que va ser desestimat.

A partir d'aquest moment, la Biblioteca va passar a disposar d'unes modernes instal·lacions dotades dels últims avanços tecnològics, com, per exemple, els robots que transporten els documents des dels dipòsits fins a les sales de consulta, un nou programa de gestió de biblioteques per a l'automatització dels fons i servicis, etc. Així mateix, es va millorar el servici d'atenció al públic en disposar de dues àmplies sales

de consulta amb 48 llocs de lectura i dotades dels mitjans necessaris (connexió a Internet, consulta del catàleg en línia, accés a bases de dades, obres de referència en lliure accés, etc.) i d'un servei d'atenció personalitzada als investigadors i usuaris.

El desenvolupament de la col·lecció s'ha realitzat seguint els fins establits pel Decret de creació: obres d'autor valencià, de temàtica valenciana o produïdes a la Comunitat Valenciana. Les vies d'ingrés han sigut les donacions i els dipòsits, les compres i el Dipòsit Legal.

L'any 2000 va marcar també un canvi rellevant pel que fa al creixement de la col·lecció. Així, dels tres-cents mil documents que conformaven la col·lecció de la biblioteca en aquell moment es passa a quasi un milió en l'actualitat.

Mereixen una menció especial les donacions i els llegats, ja que han permés que disposem d'una col·lecció nombrosa i completa, amb obres bàsiques i d'incalculable valor que la converteixen en una col·lecció de referència bàsica per als investigadors. Sense aquesta via de creixement, la Biblioteca Valenciana, d'origen recent, no hauria pogut reunir una col·lecció tan important. Entre aquests fons destaquen, a més de la donació inicial de Nicolau Primitiu, els de Pere Maria Orts, Rafael Lapesa, Almela i Vives, Manuel Sanchis Guarner, Ignacio Soldevila, Jesús Martínez Guerricabeitia, de l'Exili Republicà Valencià, etc.

També resulta fonamental l'ingrés d'obres procedents del Dipòsit Legal, ja que permet que conservem una mostra de la nostra producció editorial.

Podem destacar dels seus fons la important col·lecció de manuscrits, entre els quals es troba el document més antic conservat en la Biblioteca Valenciana: una carta partida per ABC de l'any 1274 que conté la confirmació de la primera carta de pobla-

ment de Sant Mateu. També destaca per la seua bellesa l'exemplar del *Spectacula lucretiana*, datat aproximadament el 1500, dedicat pel seu autor, Joan Baptista Cantalicio, al papa Alexandre VI en ocasió de les noces de Lucrecia Borja amb Alfons d'Aragó. També posseïm una magnífica col·lecció d'obres de fons antic, entre les quals destaquen els 51 incunables, i especialment: l'edició prínceps de *Vita Christi*, de sor Isabel de Villena, impresa a València el 1497; *Regiment preservatiu i curatiu de la pestilencia*, de Lluís Alcanyís, imprés a València el 1490; diversos exemplars de sermons de sant Vicent Ferrer, entre els quals podem citar l'imprés a Colònia el 1487, que és l'exemplar més antic que la Biblioteca Valenciana té del predicador valencià; la primera edició impresa dels *Furs del Regne de Valencia fets per lo Rey don Ferrando*, imprés el 1493; *Practica medicine*, d'Arnau de Vilanova, imprés el 1497, etc. A aquests cal afegir-hi una nodrida col·lecció d'obres dels segles XVI a XVIII.

La Col·lecció Cervantina, de Francisco Martínez i Martínez, dipositada al monestir de Sant Miquel dels Reis per la Diputació de València i fortament incrementada per compres de la Generalitat, constitueix una de les principals recopilacions d'edicions de l'obra de Cervantes a escala mundial.

D'altra banda, hem de ressaltar la importància de la col·lecció d'Hemeroteca, amb més de catorze mil títols que comprenen des de premsa escrita fins a historietes gràfiques, llibres de festes, anuaris, catàlegs de llibrers i revistes de diverses temàtiques i tendències. Entre les obres conservades podem destacar *El Diario de Valencia* (1790-1835), la col·lecció de revistes de l'època de la II República i de la Guerra Civil, les publicacions semiclandestines, la col·lecció de llibrets de falla, etc. També són de gran importància per a la Comunitat Valenciana els fons que provenen d'Editora Valen-

ciana, que va editar bona part dels tebeos i de les novel·les populars que es van llegir en l'Espanya dels dos segons terços del segle XX.

A més, destaca la important col·lecció de Fons Gràfic reunida per aquesta Biblioteca, en la qual hi ha fotografies, targetes postals, dibuixos, gravats, mapes, plànols, cromos, etc., des del segle XVI fins a l'actualitat. Entre els fons que integren aquesta col·lecció destaquen els de José Huguet, Vicente Peydró, Joaquín Sanchis Serrano, Mario Guillamón, Francesc Jarque, Lázaro, Desfilis i la col·lecció de fotografies aèries d'Espanya, que són una mostra de la vida i dels costums valencians, de la nostra història, dels nostres pobles i paisatges, i representen un testimoni de valor incalculable.

Però la Biblioteca no sols ha de custodiar i preservar el Patrimoni Bibliogràfic Valencià, sinó que, com ja s'ha dit, també ha de garantir-ne la difusió. Per a això ha sigut fonamental la informatització del catàleg i la posada a disposició del públic mitjançant la pàgina web.

L'adquisició per part de la Biblioteca Valenciana d'un programa de gestió bibliotecària ha resultat de gran ajuda, ja que ha permés informatitzar les tasques bàsiques (catalogació, gestió d'usuaris, préstecs, estadístiques, elaboració de teixells i de codis de barres, gestió de publicacions seriadades, etc.) i fa possible una major racionalització i control del treball.

La Biblioteca Valenciana és, al seu torn, l'encarregada d'elaborar el Catàleg Col·lectiu de Patrimoni Bibliogràfic de la Comunitat Valenciana i de propiciar-ne la integració en tots els catàlegs col·lectius de la resta d'Espanya o internacionals que estiguen en formació o puguen promoure's en un futur. El catàleg es va iniciar el 1989 en

En BIVALDI hi trobem des d'incunables fins a manuscrits, d'obres costumistes populars als literats clàssics valencians, de monografies de temàtica històrica a tractats de dret foral.

col·laboració amb el Ministeri de Cultura, i els registres s'integren també en el Catàleg Col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic Espanyol.

D'altra banda, amb el trasllat de la institució al monestir de Sant Miquel dels Reis, es va posar en marxa el departament de Difusió. Això ha permès desenvolupar una sèrie de línies d'actuació que tenen com a objectiu donar a conèixer aquesta important Biblioteca i acostar-la a tota la ciutadania. També en aquest sentit s'entén la labor del servei de Publicacions de la Biblioteca Valenciana, que du a terme una labor editorial relacionada amb les activitats pròpies d'aquest centre, però connectada al mateix temps amb la realitat cultural valenciana.

Aquest camí cap a una biblioteca moderna va passar a una nova etapa amb la creació de la pàgina web el 2002, la qual cosa va permetre articular servicis no presencials i convertir-la en un mitjà bàsic de difusió.

També el 2002 va veure la llum un projecte fonamental per a la preservació i difusió del nostre ric patrimoni bibliogràfic: la Biblioteca Valenciana Digital, BIVALDI. En aquest projecte hi han tingut cabuda les obres literàries i científiques valencianes més rellevants i significatives, així com aquelles altres que han sigut considerades d'un major interès per al desenvolupament de la investigació científica sobre el nostre patrimoni bibliogràfic i cultural. Per això, en la Biblioteca Valenciana Digital, BIVALDI s'hi poden trobar obres, no sols conservades en biblioteques i entitats de la nostra Comunitat, sinó també d'altres que pertanyen al patrimoni cultural de tots els valencians però que es troben en diferents institucions bibliotecàries i dipòsits documentals (la Hispanic Society, l'Abadia de Montserrat, la Biblioteca Nacional de España, etc.).

BIVALDI es va transformar el 2008 en un repositori OAI (Open Archives Initiative), seguint les directrius i estàndards internacionals, la qual cosa ha permés que pugua participar en projectes nacionals com ara la Biblioteca Virtual de Patrimoni Bibliogràfic, o internacionals com la Biblioteca Digital Europea (Europeana).

En BIVALDI hi trobem des d'incunables fins a manuscrits, d'obres costumistes populars als literats clàssics valencians, de monografies de temàtica històrica a tractats de dret foral. La digitalització de totes aquestes obres i la inclusió en BIVALDI permeten a lectors de tot el món accedir-hi lliurement i de forma òptima. Així mateix, s'inclouen també en BIVALDI transcripcions, traduccions, bibliografies, estudis especialitzats sobre les obres digitalitzades i els seus impressors, biografies dels seus autors, etc.

L'aposta per la digitalització permet complir dos objectius fonamentals: d'una banda, la preservació, ja que s'evita que s'hagen de consultar valuosos documents que poden deteriorar-se per l'ús; de l'altra, la difusió, en posar a l'abast de tothom aquest ric patrimoni bibliogràfic.

Ara bé, els transcendents canvis que es produeixen en la nostra societat plantegen nous reptes per als servicis d'informació que han d'adaptar-se a les demandes i oferir noves possibilitats. A més, els ràpids avanços tecnològics obliguen a realitzar adaptacions i millores perquè no es queden obsolets.

Entre els reptes més immediats que hem d'afrontar, ens trobem amb la necessitat d'ampliar els espais d'emmagatzematge per evitar que suposen un fre a les possibilitats de creixement de la Biblioteca. En l'actualitat, els dipòsits es troben al 80% de la seua capacitat, per la qual cosa és urgent habilitar noves zones de dipòsit a

les proximitats o un dipòsit complementari, tal com han fet altres institucions de característiques semblants.

Així mateix, estem en un moment en què s'estan desenvolupant múltiples repositoris de documents digitals o digitalitzats. En aquest terreny, haurem de potenciar els mecanismes de cooperació entre les distintes biblioteques per tal d'evitar duplicitats i aprofitar millor els escassos recursos disponibles. Considerem que la Biblioteca Valenciana hi ha de jugar un paper clau i que BIVALDI ha de ser un repositori de referència en l'àmbit de la nostra Comunitat, ja que sorgeix, no sols per a incorporar els fons d'aquesta Biblioteca, sinó per a aglutinar documents d'interés relacionats amb la nostra cultura.

Finalment, haurem de tractar l'important repte de conservar també el patrimoni digital que ja s'està generant i que corre el perill de desaparèixer.

En aquesta conjuntura, la Biblioteca Valenciana ha de realitzar un esforç per a respondre de manera adequada a tots aquests reptes, de manera que li permeta continuar sent la institució documental i bibliotecària de referència per al conjunt dels valencians.

□ *Francisca Cerdá Vara i Fernando Lliso Bartual*
Lletres Valencianes, n° 28

